

Roheline muuseum

Kertu Uiboleht

Eesti Keskkonnajuhtimise
Assotsiatsioon

26.03.2024

Rohelise muuseumi süsteem

- Keskkonnamõju vähendamine ja kliimaeesmärkide saavutamine
- Raamistik keskkonnategevuse süsteemseks arendamiseks
- Sotsiaalse vastutuse aspektid
- Annab võimaluse kommunikeerida keskkonnategevust külastajale ja huvirühmadele

Rohelise muuseumi kriteeriumid

- Kontrollküsimustikus on 77 kriteeriumi, millest 58 on kohustuslikud
  - Keskkonna/jätkusuutlikkuse põhimõtted
  - Eesmärgid ja tegevuskava
  - Keskkonnategevuse mõõdikud
  - Näitustegevuse põhimõtted
  - Ürituste põhimõtted
  - Muuseumitöötaja meelespea

ROHELISE MUUSEUMI KONTROLLKÜSIMUSTIK

Kui küsimuse kaudu esitatud kriteerium on täidetud, märkige 'X' lahtrisse 'Jah'. Kui ei ole täidetud, märkida 'X' lahtrisse 'Ei'. Kui olete osaliselt rakendanud või rakendamine on alles pooleli (nt tegevuskava on väljatöötamisel), märkida 'X' lahtrisse 'Osaliselt'. Küsimused/kriteeriumid on grupeeritud kahel tasandil. Rohelise Muuseumi minimumkriteeriumite täitmiseks peavad esimese taseme kriteeriumid olema täidetud. Teise taseme kriteeriumid annavad organisatsioonile viiteid, millestele aspektidele veel tähelepanu pöörata, et oma tegevust keskkonnahoidlikumaks ja jätkusuutlikumaks muuta.

NB! Kõik küsimused peavad olema vastatud. Kui küsimus ei ole teie organisatsiooni jaoks asjakohane, siis jätme vastamata ja selgitage põhjus kommentaarina.

Täitmise aeg: _____
 Organisatsiooni nimi: _____

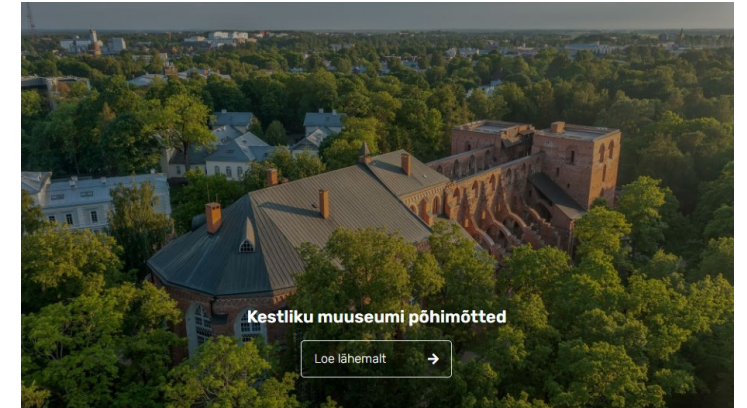
		Tase	Kas kriteerium on täidetud?		
			Jah	Osaliselt	Ei
JUHTIMINE JA TÖÖTAJATE KAASAMINE					
Eestvedamine	Kas muuseumi juhtkond on selgelt väljendunud ja toetab Rohelise Muuseumi põhimõtete ja süsteemi rakendamist?	1			
	Kas määratud/valitud on muuseumi keskkonnategevuse eest vastutav koordinaator ja tööühm (soovitavalt juhtkonna käskkirjaga kinnitatud)?	1			
Keskkonna/jätkusuutlikkuse põhimõtted	Kas muuseum on koostanud, dokumenteerinud ja avalikkusele kättesaadavaks teinud oma tegevuse keskkonna- ja/või jätkusuutlikkuse põhimõtted/politika, mis kirjeldavad muuseumi keskkonna/jätkusuutlikkuse sihte ja eesmäärke?	1			
	Kas muuseumi juhtkond on keskkonna/jätkusuutlikkuse põhimõtted ametlikult kinnitanud?	1			
Keskkonnategevuse planeerimine	Kas muuseum on püstitanud enda keskkonnavalatud/jätkusuutlikkuse eesmärgid ning koostanud igaaastaselt ülevaadatava tegevuskava (sisaldab vähemalt plaanitud keskkonnategevusi, tähtaegasid ja vastutajaid) või on juba olemasoleva keskkonnategevuskava regulaarselt üle vaadanud ja uuendanud?	1			
Keskkonnategevuse hindamine ja seiramine	Kas muuseum on välja selgitanud oma tegevustest tulenevad peamised keskkonnavalatud ja -mõjud?	1			
	Kas muuseum on kokku leppinud asjakohase mõõdikud oma keskkonnategevuse tulemuslikkuse mõõtmiseks (nt energiakasutus, kliima/süsinikujalajalg, jäätmete liigiti kogumine, veekasutus, paberikasutus, keskkonnateadlikkuse suurendamisele suunatud tegevused) ja peab nende mõõdikute osas eraldi arvestust?	1			
	Kas kõik töötajad (sh uued töötajad) saavad regulaarselt teavet muuseumi keskkonnategevuse põhimõtetest ja keskkonnahoidlikest käitumisreeglitest?	1			

Rohelise muuseumi kriteeriumid

Juhtimine ja eestvedamine

- Juhtkond on selgelt väljendanud ja toetab rohelse muuseumi põhimõtete ja süsteemi rakendamist
- Määratud on muuseumi keskkonnategevuse eest vastutav koordinaator ja töörühm
- Koostatud ja avalikkusele kättesaadavaks on tehtud muuseumi keskkonnapõhimõtted/poliitika
- Püstitatud on keskkonnaalased eesmärgid ning koostatud iga-aastaselt ülevaadatav tegevuskava
- Välja on töötatud mõõdikud oma keskkonnategevuse tulemuslikkuse mõõtmiseks

Kuvatõmmis Tartu Ülikooli muuseumi kodulehelt.

Rohelise muuseumi kriteeriumid

Töötajate kaasamine

- Töötajad saavad regulaarselt teavet muuseumi keskkonnapõhimõtetest ja keskkonnahoidlikest käitumisreeglitest
- Töötajatele korraldatakse keskkonnateadlikkuse/jätkusuutlikkuse suurendamiseks mõeldud koolitusi/infoüritusi
- Töötajaid kaasatakse eesmärkide väljatöötamisse ja muudesse keskkonnategevusega seotud otsusetegemistesse
- Töötajaid motiveeritakse muuseumi keskkonnategevuse arendamisse panustama
- Töötajad saavad esitada ettepanekuid ja arvamusi tegevuse (sh keskkonnategevuse) parandamiseks

Sihtasutus Eesti Piimandusmuuseum

SA Eesti Piimandusmuuseumi keskkonnahoidliku töötaja meelespea

- Hoida end - oma vaimset ja füüsilist tervist! Püüan vältida tööstressi tekkimist oma aega nutikalt planeerides. Pakun kolleegidele tuge ning vajadusel küsin ise abi. Puhkan ekraani vaatamisest regulaarselt silmi ja istuva töö puhul sirutan üks kord tunni jooksul.
- Eelistan tööetulekuks keskkonnasõbralikke liikumisvahendeid (jalgratas!) või liigun jalgsi. Jagan sõitu ja jalutuskäiku.
- Ruumist lahkudes kustutan tuled. Tööpäeva lõpus lülitan välja kõik seadmed.
- Vähendan paberikasutust: prindin vähem eelistades mustvalget ja kahepoolset printimise funktsiooni. Taaskasutan ühepoolset paberit.
- Taaskasutan ja kasutan materjale ja tooteid lõpuni. Saadan ringlusesse asjad, millele võib leida uue omaniku.
- Olen asjatundlik prügi sorteerija: 1) puhas paber ja papp; 2) pakendid; 3) biojätmed; 4) olmejätmed. Ohtlikud jätmed (nt patareid) panen määratud kogumiskohta või viin jäätmejaama.
- Tarbin targalt vett eelistades pudeliveele kraanivett. Vett keetes mõõdan vajaliku koguse.
- Vähendan digiprügi: kustutan regulaarselt üleliigsed e-kirjad, tühistan tarbetute uudiskirjade tellimused, tühjendan regulaarselt rämpspostkasti, kustutan vanad ja ebavajalikud failid arvutist ja serverist.
- Söömisel väldin ühekorranõusid ja plastpakendeid. Suurendan kohaliku ja taimse toidu osakaalu.

Rohelise muuseumi kriteeriumid

Koostöö sidus- ja sihtrühmadega

- Muuseum on määratlenud oma (sh keskkonna- ja jätkusuutlikkuse seisukohast) olulisemad huvirühmad
- Muuseum on teinud avalikkusele kättesaadavaks oma keskkonnapõhimõtted ja -eesmärgid ning muu keskkonnaalase teabe
- Muuseum omab kommunikatsiooniplaani oma keskkonnategevuse ja -tulemuste sihitatud edastamiseks
- Muuseum kaasab oma tegevustesse sh keskkonnategevuste arendamiseks olulisi sidusrühmasid
- Muuseum on loonud võimaluse külastajatelt tagasiside saamiseks ja parendusettepanekute kogumiseks

Tere tulemast Noorte Vabamusse

Noorte Vabamu ehk NoVa pakub eesti ja vene keelt kõnelevatele noortele võimalust omandada ja jagada tänases maailmas vajalikke teadmisi ja oskusi endale sobival ajal, kohas ja tempos.

Kuvatõmmis Vabamu kodulehelt.

Rohelise muuseumi kriteeriumid

Muuseumi põhitegevused (näitused, kogumine ja säilitamine)

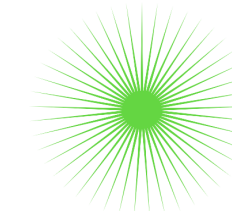
- Muuseum on hinnanud ja on teadlik näitusetevusest tulenevast peamistest keskkonnamõjudest ning koostanud keskkonnahoidliku näitusetevuse põhimõtted/juhendi
- Muuseum korraldab perioodiliselt keskkonnateadlikkust ja jätkusuutlikkust edendavaid projekte ja tegevusi (nt keskkonnateemasid kajastavad näitused, õppe- ja haridusprogrammid, koolitused, kampaaniad)
- Muuseum on koostanud põhimõtted/juhendi muuseumis läbiviidavate ürituste keskkonnahoidlikuks korraldamiseks, sh keskkonnahoidliku üritusteenuse sisseostmiseks
- Muuseum on oma kogude korraldamise (sh täiendamise, kasutamise, säilitamise) põhimõtete määratlemisel võtnud muuhulgas arvesse ka selle tegevuse keskkonnamõju

„Kunst antropotseeni ajastul“ Kumu kunstimuuseumis (Foto: Siim Lõvi /ERR)

EESTI KUNSTIMUUSEUM

Kestliku näituse mudel

Kliimakriisis maailm nõuab kõigilt pingutusi ning ka näituste tegemine peab muutuma keskkonda säästvamaks.

Spetsiaalselt Eesti muuseumidele ja muudele näituseasutustele loodud kestliku näituse mudel on tasuta veebitööriist, mis aitab hinnata näitusetevuse keskkonnamõju ning koguda inspiratsiooni, kuidas muuseumimaastikku jätkusuutlikumaks muuta. Suurima kliimamõjuga tegevuste teadvustamine aitab kavandada samme säästlikumaks tegutsemiseks.

Kuvatõmmis Kumu kestliku näituse mudeli kodulehelt.

Rohelise muuseumi kriteeriumid

Muuseumi igapäevane keskkonnategevus ja hoone haldamine

- Energia tarbimine (sh süsiniku jalajälg)
- Paberi kasutamine
- Vee tarbimine
- Keskkonnahoidlike toodete ja teenuste hankimine/ostmine
- Jäätmetekke vältimine ja vähendamine
- Koristamine
- Toitlustus
- Liikuvuskorraldus

EESTI
KESKKONNAJUHTIMISE
ASSOTSIAATSIION

ROHELISE MUUSEUMI KESKKONNAJALAJÄLE ARVUTUSMUDEL

KESKKONNAJALAJÄLE ARVUTUSMUDELI EESMÄRK

Käesolev mudel pakub raamistiku muuseumidele oma keskkonnajalajäle, sh kasvuhoonegaaside (KHG) jalajäle arvutamiseks ja seireks. Mudel on eelkõige mõeldud hoone ja üldise muuseumitööga seotud olulisemate keskkonnaaspektide/-mõjude (energiakasutus, veetarbimine, paberikasutus, jäätmetekke) mõõtmiseks ja aastapõhiseks KHG jalajäle hindamiseks, mis pakub aluse keskkonnanäitajate püstitamiseks ja oma keskkonnategevuse tulemuslikkuse järjepidevaks mõõtmiseks. Arvutusmudelit võib kasutada keskkonnajalajäle hindamise abivahendina roheline muuseumi kontrollikomisistiku esitatud kriteeriumide täitmiseks.

Lisaks saavad muuseumid oma näituste ja seotud teenuste (nt trükised) jalajäle hinnata Eesti Kunstimuuseumi tellitud kestliku näituse mudeliga (<https://kestliknaitus.ekm.ee/>). Seega need kaks mudelit täiendavad teineteist. Rohelise muuseumi keskkonnajalajäle arvutusmudeli valimist rahastasid ICOM Eesti Rahvuskomitee ja Eesti Kultuurkapital.

SISU JA KASUTAMINE

Rohelise muuseumi keskkonnajalajäle arvutusmudel võimaldab mõõta ja hinnata peamisi muuseumitegevusega seotud keskkonnaaspekte (energia- ja materjalivood) ning eraldi muuseumitegevusega seotud KHG jalajäle (mõjuala 1, 2 ja 3 olulisemate heiteallikate/tegevuskategooriate kaupa).

Muuseumitegevuse olulisemad keskkonnaaspektid on välja toodud järgmiste energia- ja materjalivoodena:

- ELEKTER – muuseumi elektritarbimine
- SOOJUS – muuseumi soojusenergia tarbimine (küte ja jahutus)

Kumu kunstimuuseum. Foto: Anette Parksepp

Rohelise muuseumi kriteeriumid

Sotsiaalne vastutus

- Töotervishoid ja tööohutus
- Muuseum on määratlenud (sh dokumenteerinud) oma eetilised põhimõtted (toetudes ICOMI eetikakoodeksile)
- Võrdne kohtlemine – muuseum on rakendanud meetmeid võrdse kohtlemise tagamisel ja diskrimineerimise vältimiseks sh sätestanud sisereeglistikus millised on töötaja ning tööandja õigused ja kohustused seoses võrdse kohtlemisega ning teavitanud selles osas töötajaid
- Muuseumis on paika pandud töö ja pereelu ühitamist toetavad abinõud
- Muuseumis on rakendatud abinõusid, et võimaldada puudega inimesel töökohale pääseda, töös osaleda ja saada edutatud
- Ligipääsetavus – tagatud on ligipääsetavus ning turvaline ja mugav muuseumi külastamine kõikidele inimestele sh liikumis- ja nägemispuudega inimestele

Kuula või vaata, mida räägib Vabamu külastamisest Jakob Jõgisuu.

Kirjeldustõlked

Okupatsioonide ja vabaduse muuseumi Vabamu püsinäitus "Vabadusel ei ole piire" on ligipääsetav nägemispuudega inimestele läbi siin asuvate kirjeldustõlgetega. Kohapeal on võimalik uudistada paisupaberil ruumiplaane ning näitusel aitab liikuda juhttee ning kõigile külastajatele mõeldud e-giid.

Kuvatõmmis Vabamu „Ligipääsetavus“ alalehelt.

- Eesti-põhine
- Muuseumidele
- Võtab arvesse muuseumispetsiifilisi tegevusi: näitused, üritused, kogumine, säilitamine
- Rohelise muuseumi tunnistus/sertifikaat
- Kehtib 3 aastat

Keskkonnajuhtimis-
süsteem, mis tugineb
kokkulepitud
kriteeriumitel/nõuetel

Kohapealne audit

Võrgustiku koolitused

Green Key

- Rahvusvaheline
- Turismiettevõtetele
- Spetsiifilised valdkondlikud tegevuskriteeriumid
- Green Key märgis
- Kehtib 1 aasta
- Iga-aastane e-taotluse esitamine

Kuidas taotleda roheline muuseumi tunnistust?

1. Kirjutada ekja@ekja.ee ja edastada dokumendid
2. Kohapealne ülevaatus
3. Pärast edukat auditit väljastame roheline muuseumi tunnistuse
  - *Tunnistus kehtib 3 aastat, peale seda tuleb läbida uus audit*
  - *Tunnistuse taotlemine on tasuline*

Rohelise muuseumi lisainfo ja materjalid

- EKJA koduleht – ekja.ee

<https://ekja.ee/et/roheline-muuseum/>

- Näidismaterjalid:

<https://ekja.ee/et/roheline-muuseum/materjalid/>

- Küsimuste korral pöörduda ekja@ekja.ee

EESTI
KESKKONNAJUHTIMISE
ASSOTSIAATSIION

Vajalikud materjalid

	Tase	Kas teadmised on täielikud?		
		Jah	Osaliselt	Ei
ÄRITAMINE JA TOOTLUS				
Eneseteadmine	1			
Keskonnakohandamine ja pikaajalised	1			
Keskonnakohandamine	1			
Keskonnakohandamine ja pikaajalised	1			

Rohelise muuseumi kontrollküsimustik

	Tase	Kas teadmised on täielikud?		
		Jah	Osaliselt	Ei
Eneseteadmine	1			
Keskonnakohandamine ja pikaajalised	1			
Keskonnakohandamine	1			
Keskonnakohandamine ja pikaajalised	1			

Rohelise muuseumi keskkonnajalajälje arvutusmudel

Näidismaterjalid

Muuseumi keskkonnapõhimõtted

Rohelise muuseumi eesmärgid ja tegevuskava

EKMi keskkonnahoidliku töötaja meelespea

EKMi jätkusuutliku üritusekorraldaja meelespea

EKMi jätkusuutlike näituste meelespea

EKMi kestliku näituse mudel

Muuseumitöötaja küsitluse näidis

Digiprügi vältimise juhend

Aitäh!

Kertu Uiboleht
Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon
ekja@ekja.ee

